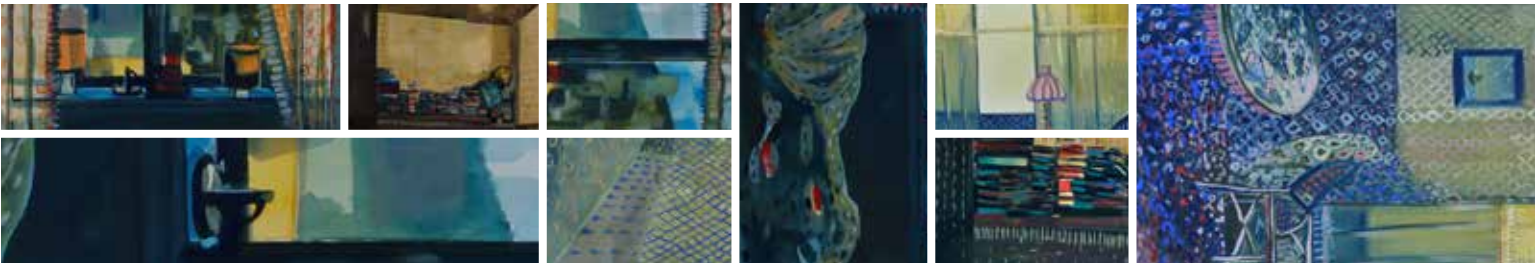

cahnier 2014

de
kamer
met
oren

de
boom

stilleven

de kamer met oren

De muren hadden alles gehoord. Jonge, vitale stemmen brachten met verhalen de wereld de kamer binnen. Soms stokte zo'n stem midden in een zin, de oude vrouw kon hen met een druk op een knop het zwijgen opleggen. Met de jaren was het stiller geworden in de kamer, zelfs het kraken van verschuivende stoelpoten klonk zelden nog.

De muren hoorden hoe de vrouw de woorden fluisterend oefende. Toen de formulering eenmaal was bepaald, proefde ze verschillende intonaties, op zoek naar de toon die het beste zou passen, welk volume het juiste was. Gedecideerd moest het zijn, maar niet te hard en zeker niet te zacht, dat zou men als twijfel kunnen interpreteren.

'Ik wil niet meer'.

Op de dag dat ze de woorden voor het eerst in het bijzijn van een ander uitsprak, ontsnapten ze aan haar mond als vier jonge musjes die één voor één uit een vogelhuisje fladderen, aarzelender dan ze aanvankelijk van plan waren. Wekenlang hadden ze reikhalzend vanuit het nest opgekeken naar die kleine, blauwe cirkel. Eenmaal buiten, onwennig klapwiekend en verblind door het licht, wilden ze het liefst rechtsomkeert maken, terug door dat gat, dat van deze kant niet langer hemelsblauw was, maar onheilspellend zwart.

Vier kleine woorden opgemetseld uit zes klinkers en zeven medeklinkers, dertien letters waaruit je tal van woorden kon samenstellen. Woorden met andere consequenties, woorden die aanzetten tot bewegen en leven: kelner, trein, eten.

Als ze de vier woorden in een andere volgorde had geplaatst, kwamen ze van een mens die tevreden op het leven terugkijkt en er vrede mee heeft om nu, vanachter het raam, het leven van anderen te aanschouwen. 'Meer wil ik niet.'

In de dagen nadat ze de vier woorden sprak, hoorden de muren hoe stemmen de vrouw op andere gedachten probeerden te brengen. Eerst die van de verplegers, later de stem van haar zoon, die eens per maand langskomt maar nu inderhaast is opgetrommeld omdat het personeel zich geen raad weet met de situatie. De zoon neemt bij ieder bezoek drie nieuwe luisterboeken voor zijn moeder mee. Verhalen, vol van leven waar ze zelf al heel lang niet meer bij kan. Het viel haar steeds zwaarder om er naar te luisteren en sinds een jaar blijven de cassettes dicht. Op verontwaardigde toon spreekt de zoon haar toe, hoe ze het in haar hoofd haalt om hem alleen achter te laten. Hij ziet dat zijn woede geen indruk maakt en oefent dezelfde woorden op zachte toon, gevolgd door de begripvolle versie waarmee hij een appel doet op haar begrip: een verstandige zoon verdient een nog verstandiger moeder.

De vrouw zwijgt. Voor haar zoon zal niet zoveel veranderen, ze is bij leven al een grafzerk. Nu nog van vlees maar straks van hardsteen, iets wat nooit meer van zijn plaats wijkt en waar zoonlief altijd kan aanwippen op een moment dat hem goed uitkomt.

Soms komt hij langs wanneer zij in de douche wordt afgespoeld. Hij neemt nooit de moeite te wachten tot de verpleegsters haar schoon terugbrengen, maar laat een stapeltje luisterboeken op haar stoel achter, getuigen van zijn maandelijkse bezoek. Terwijl hij voor haar staat en opnieuw de boze versie op haar uitprobeert, komen druppeltjes speeksel als nevel op haar wangen neer. Ze vraagt zich af of hij er de man naar is om in plaats van bloemen, luisterboeken op haar graf te stapelen.

stilleven

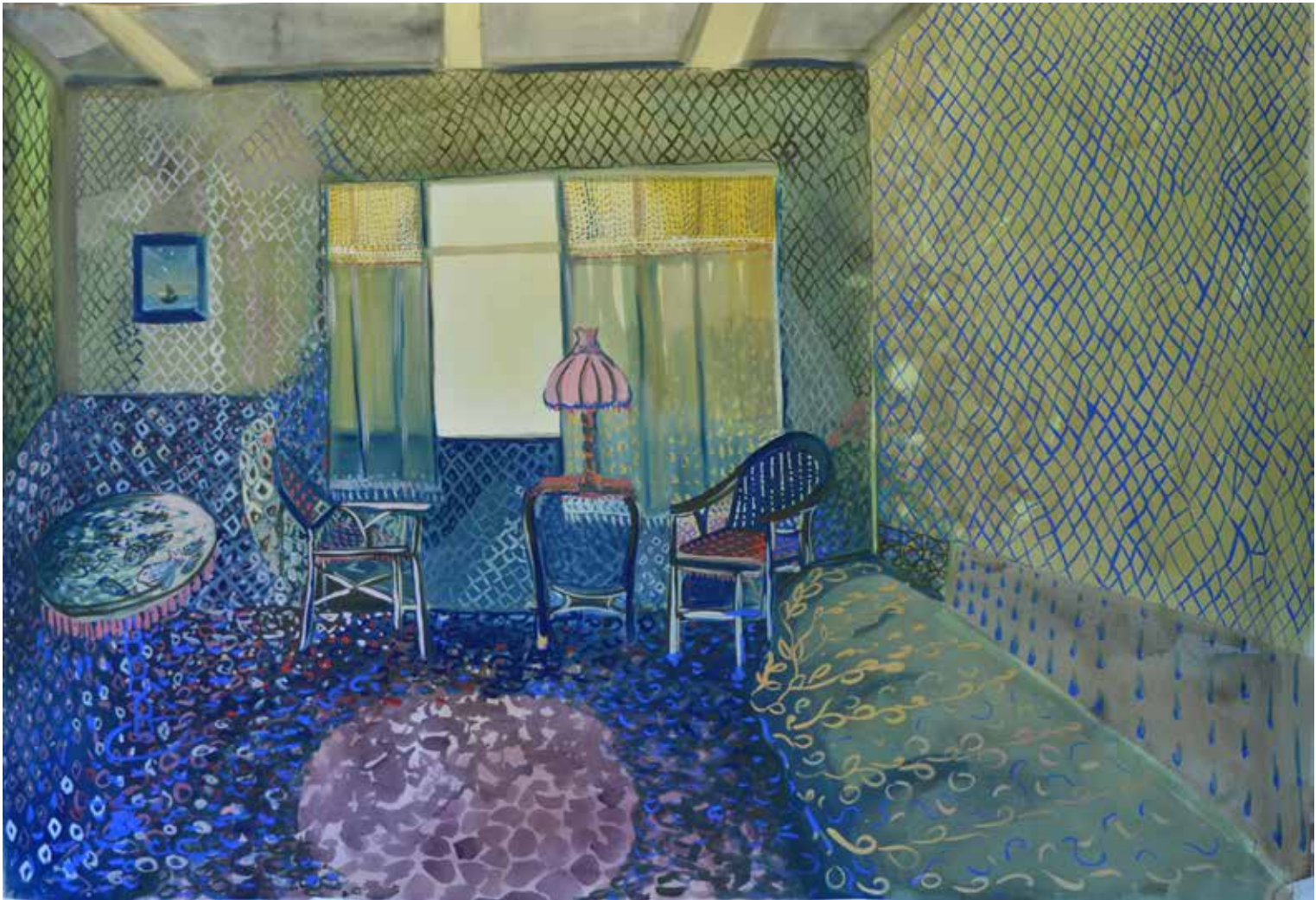

Huiselijk textiel krijgt een tweede leven in vaders schuur. De gebloemde gordijnen die jarenlang in de woonkamer hingen, dekken in de wintermaanden de motorkap van de auto toe. Het tafellaken vol olympische koffiekeringen is over de grasmaaier gedrapeerd. Aan de muur hangt een houten wasrek waarop met wasknijpers een ensemble van bleke vaatdoekjes, zeemleer en tot op de draad versleten dweilen is vastgezet. Het lijkt een patchworkdeken in louter pasteltinten, alle lappen hebben hun pigmenten aan sopjes en de wasmachine afgestaan. Keukendoekjes die ooit kanariegeel aan hun leven begonnen, hebben inmiddels de kleur van mayonaise. De theedoek heeft in plaats van haakse hoeken rafelige randen, net als de vlaggen op de boulevard, die dag in dag uit zoute zeewind vangen. De doekjes hangen er opdat vader ze van het rek kan grissen, bijvoorbeeld wanneer hij de auto poetst of wanneer hij een fietsketting smeert en het teveel aan olie moet verwijderen. Maar ook gebruikt hij de schrale lapjes om de tuinstoelen van vogelpoep te ontdoen en het plastic tafelblad na een regenbui droog te wrijven. Trouw van dienst nemen ze nog altijd vocht op. Het zeemleer is na jarenlang gebruik inmiddels zo uitgedroogd dat het driedimensionaal is opgekruld. Het heeft karakter gekregen, onbuigzaam en stug als de man in wiens handen het over de autoruiten glijdt. De bleke keukendoekjes zijn net zo schraal en ruw als mijn moeders handen. De diepe kloven in haar vingertoppen, daar kan geen crème tegenop. Ook met de ogen dicht zou ik haar handen uit duizenden herkennen, wanneer ze langs mijn wang streelt is dat een liefkozing met weerhaakjes.

de
boom

De afdeling waar grootvader zijn laatste maanden doorbrengt heet De Weidekant. Rare naam voor een gesloten afdeling. Ik zie vaders koeien voor me, die na een maandenlange winterstalling eindelijk het grasland mogen oprennen, om na een vrolijk sprintje abrupt tot stilstand te komen voor prikkeldraad en brede sloten. Zou het de bewoners hier ook zo vergaan? Komen zij iedere dag opnieuw met een schok tot stilstand voor de matglazen deuren waarvan zij de code maar niet kunnen onthouden? Naast de deurpost hangt een in koeienletters geschreven notitie, waarop wordt vermeld dat de viercijferige code het huidige jaartal is. Die code is niet te kraken voor de mensen die hier verblijven, zij leven ieder in een eigen tijd.

Als man van bijna honderd, met een verkleurde zeemanstatoeage op zijn arm, vraagt grootvader aldoor aan het personeel wanneer zijn ouders hem eindelijk komen ophalen. Zijn geheugen werkt als een grijper op de kermis, zo'n glazen vitrine vol beduimelde knuffels en goedkope horloges. Met de ene knop kun je de mechanische arm voorwaarts bewegen, de andere knop doet de arm zijwaarts gaan. Dan zakt de opengesperde klauw naar beneden en maakt op de bodem een grijpende beweging. Met een beetje geluk krijgen de drie zilveren tentakels vat op een berenbuikje of haken zich door een horlogebandje. Het ziet er hoopvol uit.

Door de schokkerige bewegingen waarmee de grijparm terug op het luik aankoerst, verliezen de zilveren tentakels grip op de buit. Die glijdt onverbiddelijk af langs de metalen vingers en ploft weer neer op de bodem, tussen de andere horloges en pluizenbeesten.

Op de bodem van grootvaders geheugen liggen geen knuffels en horloges, maar feiten, namen en persoonlijke herinneringen. Zodra hem iets wordt gevraagd, grijpt hij naar een antwoord, de juiste naam bij een gezicht, het jaartal bij een bepaalde gebeurtenis. Maar voor het antwoord op zijn tong wordt afgeleverd, verliezen de tentakels onderweg hun grip. Dan slaat hij ineens vermoeid de ogen op en verzucht: 'Waar waren we ook alweer?'

Op het kastje naast zijn bed staat een houten schaalmodel, een replica van de kotter waarmee hij vroeger op zee voer. Zijn rechterschoen noemt hij nog steeds zijn stuurboordschoen, alles ter linkerkant is bakboord. Soms droomt hij dat hij zeilen hijst of met opgerolde broekspijpen door de branding rent. Wanneer ik een schelp tegen zijn oor houd, sluit hij zijn ogen en neuriet mee met de golfslag in zijn hoofd.

Na een bezoek aan mijn grootvader oogt de wereld buiten de gesloten afdeling ineens een stuk beweeglijker. De mensen op straat bewegen vitaler en het gebladerte van de bomen zwiept levenslustig op en neer.

Ik loop de vertrouwde route naar het treinstation en constateer een verandering, al weet ik niet direct wat er anders is dan voorgaande keren. Soms is het een bepaalde lichtval die je ineens op een afwezigheid attendeert. Op de plek waar vorige week nog een kastanje torende, staat nu alleen nog een stronk. Al nam de boom op de grond niet veel plaats in, op een hoger niveau was hij bepalend voor de atmosfeer op het plein, het bladerdek gaf een gevoel van beschutting en schaduw in de zomer. Mensen genoten van zijn verkleurende blad in de herfst, van de bloesemkaarsen in de lente.

Grootvader is als zo'n boom, hij neemt op de vloer niet veel ruimte in, hij probeert het personeel zo weinig mogelijk te belasten en heeft voor ieder een vriendelijk woord over en een mop paraat. Hij geeft licht en daarmee bepaalt hij de atmosfeer in de huiskamer. Zijn stem is als het loof van een oude kastanje, zachtjes ritselend in de wind, zijn grapjes het geruststellende kwetteren van mussen, verscholen tussen de bladeren. Hij zal worden gemist, zodra zijn ouders hem hier weghalen.

FONDS
SLUYTERMAN VAN LOO
OUDERENPROJECTEN

Fonds Sluyterman van Loo selecteerde voor dit cahier enkele kunstwerken uit de serie *Ingrid's hus* (Ingrids huis) van de Zweedse beeldend kunstenaar Malin Persson. De Nederlandse auteur Jannie Regnerus werd uitgenodigd om hier korte verhalen bij te schrijven.

Malin Persson maakte de serie naar aanleiding van een bezoek aan het huis van haar negentigjarige grootmoeder in Zweden. Persson werd geraakt door de authenticiteit van de omgeving en fotografeerde de karakteristieke woning. Haar fotomateriaal diende later als inspiratie voor gouaches, waarbij Persson de oorspronkelijke omgeving niet letterlijk naschilderde, maar omzette in sfeerimpressies.

In de drie verhalen van Jannie Regnerus komen de gouaches van Persson tot leven: Regnerus laat de kamers zelf de geschiedenis van hun bejaarde bewoners vertellen en weet daarmee een uitermate verstilde en intieme stemming te creëren, die prachtig harmonieert met de kunstwerken.

Jannie Regnerus (1971, Oude Bildtzijl) is auteur en beeldend kunstenaar. Zij studeerde aan de kunstacademie in Maastricht en aan de Rijksakademie van Beeldende kunsten in Amsterdam en woonde enige jaren in Mongolië en Japan. Jannie Regnerus publiceerde essays in o.a. *De Groene Amsterdammer* en schreef tot dusver vier boeken, waarvan *Het geluid van vallende sneeuw* in 2007 de Bob den Uyl Prijs won. In 2010 verscheen haar eerste roman *De ent*. Haar meest recente roman *Het lam* stond op de Longlist Libris Literatuur Prijs 2014, shortlist Opzij Literatuurprijs 2014 en Halewijnprijs 2014.

Malin Persson (1978, Gränna, Zweden) volgde haar opleiding aan de Örebro Art School, de Gerrit Rietveld Academie en de Rijksakademie van Beeldende kunsten in Amsterdam. Zij werd drie keer genomineerd voor de Koninklijke Prijs voor de Vrije Schilderkunst (2004-2006) en ontving de prijs in 2007 voor haar abstracte landschapsschilderijen. Werk van Malin Persson bevindt zich in verschillende binnen- en buitenlandse kunstcollecties, waaronder die van De Nederlandsche Bank, Jönköpings Kommun, AkzoNobel Art Collection, Stichting Océ Kunstbezit en de Caldic Collectie. Voor 2015 staat een solotentoonstelling in het nieuwe Norrtälje Museum in Zweden gepland.

COLOFON

Verhalen:

Jannie Regnerus, Haarlem

Kunstwerken:

Malin Persson, Amsterdam

Tekst inlegvel:

Fonds Sluyterman van Loo, Beverwijk

Samenstelling en eindredactie:

Karmijn kunstadvies, Amsterdam

Ontwerp:

M A T Ontwerp, bno, Den Haag

Druk:

Ando, Den Haag

Oplage:

2000 exemplaren

Velserweg 20

1942 LD Beverwijk

0251 260650

info@fondssluytermanvanloo.nl

www.fondssluytermanvanloo.nl

BEELDVERANTWOORDING

Alle afbeeldingen zijn afkomstig van Malin Persson.
De nummers tussen haakjes verwijzen naar de pagina's.

Kleine rommelkamer (3, 6) - fotoprint, 20 x 30 cm, 2013

The Room Has Ears, I (4) - gouache, 102 x 153 cm, 2014

Oranje gordijnen (7) - fotoprint, 30 x 20 cm, 2013

Blanket / Window (8, 10) - gouache, 65 x 50 cm, 2014

Moeders kamer (11, 14, 17) - fotoprint, 20 x 30 cm, 2013

When Nature Takes Over Interior (12, 14, 17) - gouache, 103 x 153 cm, 2014

Dit *cahier* 2014 wordt u aangeboden door Fonds Sluyterman van Loo.

Als stimuleringsfonds voor ouderenprojecten bevordert Fonds Sluyterman van Loo het welbevinden van kwetsbare ouderen in Nederland en in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Wij ondersteunen initiatieven en projecten vanuit de kernwaarden waardigheid, zingeving, autonomie en welbevinden.

fonds sluyterman van loo